

Financiële wereld behoeft parsonsiaanse analyse

Parsons laat zien dat de economische wetenschap slechts een aspect van het menselijk gedrag analyseert. Wil de economie als maatschappelijke sector goed functioneren, dan moeten ook andere aspecten in een integrale context geanalyseerd worden.

Om tot een beter inzicht in de werking van vrije markten te komen, kunnen financiële economen het werk van Parsons (1934) bestuderen. Hij heeft laten zien dat de economie als maatschappelijke sector een subsysteem is dat sterk gerelateerd is aan andere belangrijke maatschappelijke sectoren. Bovendien liet hij zien dat de neoklassieke economie een analyse is van het economisch aspectsysteem, welke sterk gerelateerd is aan andere relevante aspectsystemen, zoals het psychische, het sociale en het politieke aspectsysteem.

Parsons en Robbins

In de jaren dertig van de vorige eeuw, terwijl de wereldeconomie in een ernstige depressie terecht was gekomen, kwam Robbins (1932) met een methodologische verdediging van het neoklassieke aspectdenken: het waardebegrip geïnterpreteerd vanuit het idee van schaarste. Parsons

(1934) constateerde toen dat Robbins' economische wetenschap geen analyse bevatte van de economie als maatschappelijke sector; het was een analyse geworden van het economische aspectsysteem dat abstraheerde van belangrijke andere aspecten van menselijk gedrag, te weten het psychische, het sociale en het politieke aspect.

Naast het economische aspect, dat wordt geanalyseerd door de neoklassieke economie, onderscheidt Parsons ook nog het psychische en het sociaal-morele aspect: iedereen moet, om in balans te blijven, ernaar streven een doelgerichte eenheid te zijn; dit betreft het psychische aspect, ofwel het mechanisme in de menselijke geest dat zorg draagt voor de ontwikkeling van een mentaliteit die in staat is een persoonlijkheid geïntegreerd te houden. Een persoon is niet in balans als de verschillende delen van een persoonlijkheid met elkaar in conflict zijn. In een neoklassieke analyse wordt ervan uitgegaan dat mensen een volledig geïntegreerde persoonlijkheid hebben, ofwel perfect rationeel zijn. Fouten die worden gemaakt, zijn hier niet het gevolg van een psychische onevenwichtigheid, zoals narcisme, maar louter het gevolg van gebrekkige informatie. Daarnaast moet iedere groep, organisatie en samen-

leving, om in balans te blijven, haar leden op een algemeen aanvaarde wijze aan elkaar binden; dit betreft het sociaalmorele aspect, en het draagt zorg voor de ontwikkeling van een cultuur die in staat is de negatieve gevolgen van menselijke rivaliteit te beperken. Het vierde aspect dat door Parsons wordt onderscheiden, is het politieke aspect. Hiervoor is de overheid verantwoordelijk.

Controlesystemen in de financiële wereld

Het psychische systeem vereist dat personen, met name topbestuurders, in balans moeten zijn, en een mentaliteit bezitten die erop gericht is goed te functioneren in een groter geheel. Onderzoek wijst uit dat dit lang niet altijd het geval is (Kets de Vries, 2006). Vele topbestuurders vormden met elkaar een sociaal systeem dat steeds meer uit balans raakte. Door het

ontbreken van een sociaalmoreel controlesysteem ontstonden statusgevechten tussen diverse rivaliserende groepen, die extreme bonussen en slecht risicobeheer tot gevolg hadden.

Waarde parsonsiaanse analyse

De neoklassieke verklaring van de werking van financiële markten richt zich met name op het economische controle-

mechanisme: de centrale bank dient het geldaanbod te beheersen. In de postkeynesiaanse analyse wordt dit aangevuld met een politiek controlemechanisme: met behulp van wetgeving moet de overheid regels opleggen. Een parsonsiaanse analyse voegt hier nog twee controlemechanismen aan toe: zelfcontrole en sociale controle. Beide genoemde mechanismen kunnen worden verbeterd indien de communicatie tussen de diverse belangengroepen over de vraag naar de betekenis van maatschappelijk verantwoord ondernemen in de financiële sector systematisch wordt verbeterd. In een dergelijke overlegeconomie, krijgen bankiers een antwoord op de vraag welke mentaliteit en moraliteit ertoe leidt dat hun sector goed functioneert in het geheel van de maatschappij, meer dan wanneer hun op moralistische wijze wordt voorgehouden dat ze immoreel handelen.

LITERATUUR

Kets de Vries, M. (2006) *The leader on the couch: a clinical approach to changing people and organizations*. Chichester: John Wiley & Sons.

Parsons, T. (1934) Some reflections on the nature and significance of economics. *Quarterly journal of economics*, 48(3), 511-545.

Robbins, L. (1932) *An essay on the nature and significance of economic science*. Londen: MacMillan.

Talcott Parsons

PIET KEIZER

Universitair hoofddocent
aan de Universiteit Utrecht